

Malta

Malta ó pa stwo wyspiarskie położone w Europie Południowej, na Morzuródziemnym, między Sycyli i Afryk Północn .

Pa stwo malta skie to 5 wysp: Malta, Ghawdex, Kemuna, oraz niezamieszkae: Cominotto i Filfa.

O Malcie mówi si , e jest to ogromne muzeum pod otwartym niebem. Relikty sprzed tysi cy lat odnajdywane s znacznie łatwiej niż to by si moge wydawa .

Powierzchnia kraju wynosi: 316 km².

Waluta obowiązująca na Malcie to: Lira malta ska (LM).

Stolicą kraju jest Valletta, która jest najdalej wysuni t na południe europejsk stolic .

Ale Malta to również cel podróży zapaleńców nurkowania.

Wiele osób uważa, że wokół tej wyspy panują najlepsze warunki do nurkowania w całym basenie Morza Śródziemnego.

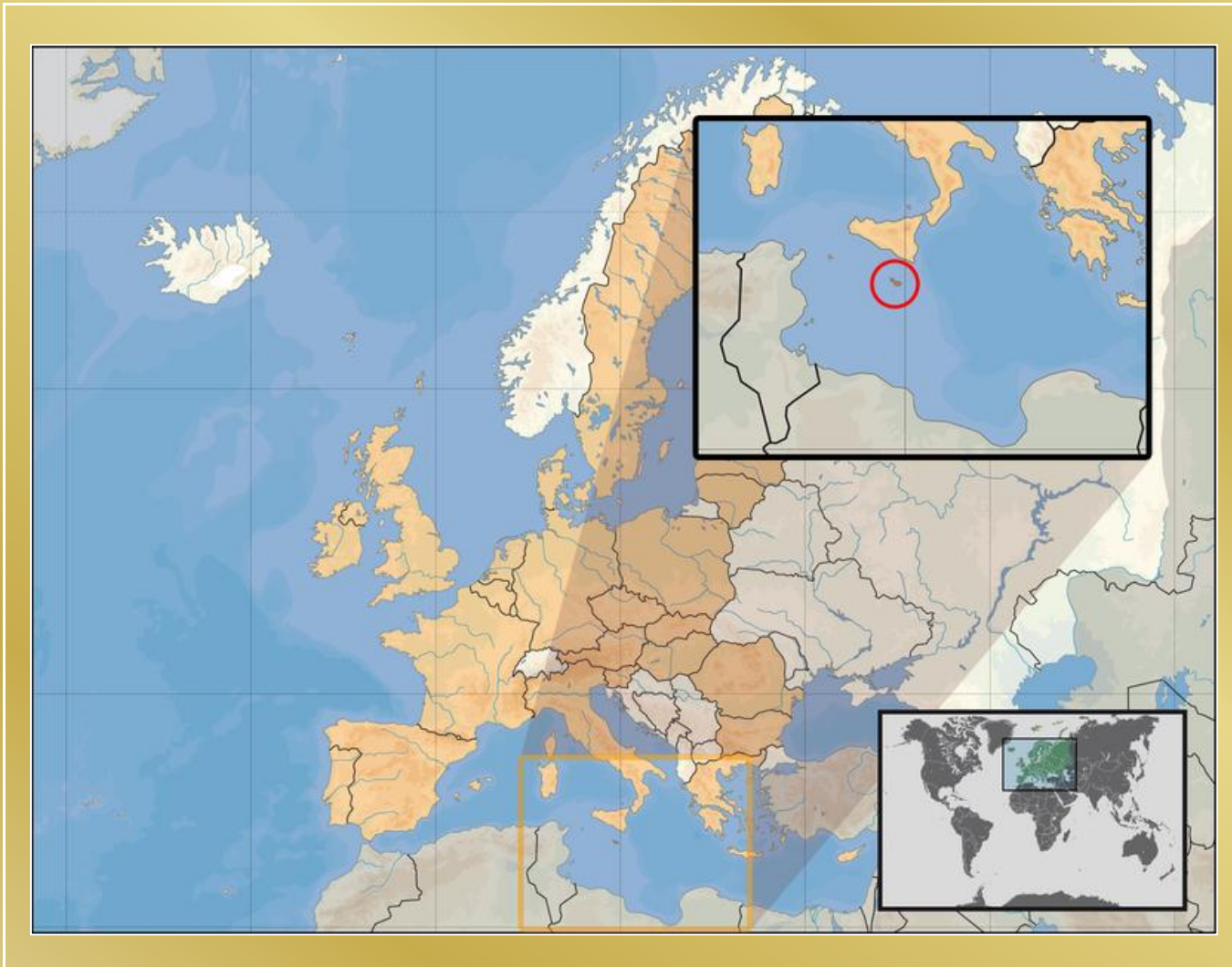
Temperatura wody zapewnia komfort pływania a wyjątkowa przejrzystość pozwala dokładnie przyglądać się życiu podwodnego świata.

Plaże na Malcie są najczęściej skaliste, ze stromymi zejściami do wody.

W niektórych miejscach są umieszczone drabinki.

Piaszczyste plaże znajdują się w Cirkewwa i Mellieha.

Malta na tle Europy

Ustrój polityczny

Malta jest republiką, z jednoizbowym parlamentem.

Po ostatnich wyborach, które odbyły się w 2003 w parlamencie zasiadają dwie partie:

- Partia Narodowa (*Partit Nazzjonalista*, PN) - 35 mandatów
- Partia Pracy (*Partit Laburista*, PL) - 30 mandatów

Partie te dzielą między siebie mandaty w parlamencie nieprzerwanie od 1971 roku.

Oprócz nich istnieją też inne drobne partie m.in.:

- Alternatywa Demokratyczna (*Alternattiva Demokratika*, AD)
- Maltańska Partia Komunistyczna (*Partit Komunista Malti*, PKM)

Od 1 maja 2004 roku Malta jest członkiem Unii Europejskiej.

Podział administracyjny

W 1993 roku został ustanowiony podział administracyjny Malty obejmujący Maltę (wysp) i Gozo.

Powstało 68 samorządów, 54 na Malcie i 14 na Gozo.

Malta

podział administracyjny

Malta

1 Attard	36 Qrendi
2 Balzan	37 Rabat
3 Birgu	38 Safi
4 Birkirkara	39 San Giljan
5 Birzebbuġa	40 San Gwann
6 Bormla	41 San Pawl il-Baħtar
7 Dingli	42 Santa Luċija
8 Fgura	43 Santa Venera
9 Floriana	44 Siġġiewi
10 Gudja	45 Sliema
11 Gżira	46 Swieqi
12 Għargħur	47 Ta' Xbiex
13 Għaxaq	48 Tarxien
14 Ħamrun	49 Valletta
15 Iklin	50 Xgħajra
16 Isla	51 Żabbar
17 Kalkara	52 Żebbuġ
18 Kirkop	53 Żejtun
19 Lija	54 Żurrieq

Gozo

22 Marsaskala	55 Fontana
23 Marsaxlokk	56 Għajnsielem
24 Mdina	57 Għarb
25 Mellieħa	58 Għasri
26 Mġarr	59 Kerċem
27 Mosta	60 Munxar
28 Mqabba	61 Nadur
29 Msida	62 Qala
30 Mtarfa	63 Rabat
31 Naxxar	64 San Lawrenz
32 Paola	65 Sannat
33 Pembroke	66 Xagħra
34 Pieta	67 Xewkija
35 Qormi	68 Żebbuġ

Geografia

W skład archipelagu Wysp Maltańskich wchodzi wyspy: Malta, Gozo, Comino, Cominotto, Wyspy św. Pawła (dwie wysepki obok siebie) i Filfla, budowane wierzchołkami wapiennego masywu, pełne głębokich zatok i dolin.

Współrzędne geograficzne: 35°50' N, 14°35' E.

Długość wybrzeża: 136 km Malta i 43 km Gozo.

Najwyższy punkt: Ta'Dmejrek w pobliżu Dingli - 253 m n.p.m.

Najniższy punkt: Morze śródziemne - 0 m.

Mapa Malty

Klimat

Malta leży w strefie klimatycznej śródziemnomorskiej.

Nie występują tu ostre wiatry, mgły, śnieg czy mróz.

Średnia temperatura waha się od 14,1 °C w zimie (listopad - kwiecień) do 32 °C latem (maj - październik).

Nasłonecznienie odpowiednio 6:46 godzin zimą i 10:11 godzin latem.

Opady, przeważnie deszcz, pojawiają się głównie w okresie zimy.

Roczna suma opadów to 578 mm.

Satelitarne zdj cie Malty

Historia

Początki cywilizacji na Malcie sięgają 5200 lat p.n.e. gdy trafili tu z Sycylii pierwsi osadnicy. Około 3500 lat p.n.e. w miejscowości Ġgantija na wyspie Gozo została wzniesiona świątynia. Podobne budowle powstały również w innych miejscach, zarówno na Gozo jak i na Malcie.

Malta, która jest dogodnym miejscem do kontrolowania centralnego i wschodniego basenu Morza Śródziemnego, przechodziła na przestrzeni dziejów cztery razy z rąk do rąk. Około 800 p.n.e. zamieszkali tu swoje osiedla Fenicjanie, a 300 lat później wyspę podbili Kartagińczycy. W 257 r. p.n.e. miało miejsce pierwsze atak Rzymian i w 218 p.n.e. Malta przeszła pod władanie Imperium Rzymskiego. W 60 r. n.e. u brzegów wyspy, na mieliźnie, rozbił się statek przewożący do Rzymu, jako więźnia w. Pawła, który nawrócił Maltańczyków na chrześcijaństwo. W 395 po podziale Imperium Rzymskiego wyspa znalazła się we władaniu Cesarstwa Wschodniego ze stolicą w Konstantynopolu. W 870 roku została zdobyta przez Arabów, a w 1090 przez Normanów i przyłączona do księstwa, a następnie Królestwa Sycylii.

W 1530 roku cesarz Karol V Habsburg przekazał wyspę jako lenno wydalonemu z Rodos zakonowi joannitów (Kawalerów Maltańskich).

18 maja 1565 roku rozpoczął się atak liczący około 40 tys. żołnierzy armii tureckiej.

Obrocom, w skład których wchodzi kilkuset rycerzy zakonnych, 2 tys. żołnierzy hiszpańskich i około 6 tys. ludności cywilnej, udaje się ten atak całkowicie odeprze prawie cztery miesiące później, 8 września (Wielkie Oblężenie Malty).

Dla uczczenia zwycięstwa Wielki Mistrz Jean Parisot de la Valette wznosił w 1566 miasto, nazwane od jego nazwiska Valletta. Miasto to stało się później stolicą Malty.

W 1798 zdążając do Egiptu (54 tys.) flota francuska zaatakowała i zdobyła wyspę.

Napoleon Bonaparte nakazał rycerzom zakonu w ciągu kilku dni opuścić Maltę.

Po kilku miesiącach niezadowoleni z rządów francuskich mieszkańcy wyspy wzniesili powstanie i wspomagani przez Króla Sycylii i Brytyjczyków w 1800 zmusiły wojska francuskie do poddania się. Malta przeszła pod protekcję Wielkiej Brytanii.

Trwając od 1814 do 1815 kongres wiedeński ustanowił Maltę kolonią brytyjską.

Wyspa stała się brytyjskim "niezatapialnym lotniskowcem" i bazą okrętów podwodnych w czasie II wojny światowej stwarzając poważne zagrożenie dla dostaw zaopatrzenia dla wojsk Osi w Afryce Północnej sama wymagając takich dostaw.

Wojska Osi "oblegały" wyspę niszcząc konwoje z zaopatrzeniem płynące do Malty, intensywnie ją bombardując oraz zastawiając minami.

Spowodowała to czasowa utrata przez aliantów możliwości podejmowania działań zaczepnych z Malty.

Niemcy zrezygnowali jednak z planowanej inwazji koncentrując wysiłki na zdobyciu Egiptu.

Po oblężeniu, kiedy przydział chleba dla cywilów spadł do niecałych 300 gramów, wyspa w 1942 r. została odznaczona Krzyżem Jerzego.

W 1947 r. Malta uzyskała autonomię wewnętrzną, a w 1963 proklamowane zostało powstanie Państwa Maltańskiego. Rok później Malta uzyskała całkowitą niepodległość jako członek brytyjskiej Wspólnoty Narodów. Podpisany został układ obronny z Wielką Brytanią, który zezwalał na utrzymanie na Malcie brytyjskich baz wojskowych. W 1967 r. układ ten został zerwany i dopiero po czterech latach udało się wynegocjować prowizoryczne porozumienie. 13 grudnia 1974 roku proklamowana została Republika Malty (Repubblika ta' Malta).

1 maja 2004 Malta przystąpiła do Unii Europejskiej.

Gospodarka

W II połowie lat 80. XX wieku szybki rozwój gospodarczy kraju, do niedawna silnie związany z Wielką Brytanią (brytyjskie bazy wojskowe, stocznie remontowe, przemysł metalowy).

Po 1987 r. prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych, napływ kapitału zagranicznego i rozwój nowoczesnej gałęzi przemysłu.

Wzrost produktu krajowego brutto o 1,4% (2005 r.).

Przemysł wytwarza 23% PKB, rolnictwo o 3%, pozostałe czynniki usług.

PKB na 1 mieszkańca w 2005 roku wynosi w parzystości siły nabywczej 18800 dolarów amerykańskich.

Główną gałęzią gospodarki Malty jest turystyka.

Głównymi partnerami handlowymi są Włochy, Niemcy i Wielka Brytania.

Kultura

Obiekty z Listy światowego Dziedzictwa UNESCO

➤ Valletta

➤ wi tyńie z okresu megalitu na Malcie i Gozo

wi ta pa stwowe

➤ Dzie Wolno ci - 31 marca 1979 roku ostatnie jednostki wojsk brytyjskich opu cię
Malt .

➤ Sette Giugno (z w 7 czerwca) - 7 czerwca 1919 roku wojska angielskie się stęmię
demonstracj w Valletcie, zgin ę 3 osoby, a kolejna zmarę na skutek odniesionych ran
nast pnego dnia.

➤ Matki Boskiej Zwyci skiej - 8 wrze nia 1565 roku wojska tureckie odst pię od
obl enia Malty.

➤ Dzie Niepodlegę ci - 21 wrze nia 1964 roku uzyskanie przez Malt niepodlegę ci.

➤ Dzie Republiki - 13 grudnia 1974 roku proklamowana zostaę Republiki Malty.

Transport

Na Malcie obowiązuje ruch lewostronny.

Maksymalna prędkość w terenie zabudowanym wynosi 50 km/godz., poza 80 km/godz.

Pierwotnym połączeniem Malty z innymi krajami świata jest lotnisko w Gudja.

Malta ma 2254 kilometrów dróg, 1972 km (87,5%) z nich są betonowe i 282 km - gruntowe.

Autobusy są podstawową metodą komunikacji miejskiej dla wysp, które oferują tanie i czyste usługi w wielu częściach Malty i Gozo.

Istnieje około 500 autobusów w służbie publicznej tranzytu na Malcie, w większości kierowane przez prywatnych kierowców autobusów.

Sary malta ski autobus

Autobus na Malcie

Maltańska kuchnia

Obce wpływy odgrywają znaczącą rolę w maltańskiej kuchni.

Bliskość Włoch spowodowała rozpowszechnienie na Malcie potraw z makaronu, po Brytyjczykach zostały steki, szarlotka i smażona ryba z frytkami.

Autentyczne maltańskie potrawy należą do kuchni śródziemnomorskiej.

Potrawy charakterystyczne dla Malty:

Zupy

ÉAljotta - zupa rybna, przyprawiona cebulą i ziołami

ÉBrodu - bulion wołowy z dodatkiem selera, kabaczka i rzepy

ÉKawlata - zupa jarzynowa z wieprzowin lub maltańskimi kiełbaskami

ÉMinestra - zupa jarzynowa, podobna do włoskiej minestrone, lecz gęstsza

ÉSoppa tal-armla - zupa jarzynowa podawana z kozim serem

Pasta

ÉRoss fil-forn - ryż z siekaną wołowiną, jajami, pomidorami i szafranem

ÉTimpana - zapiekanka z makaronu, mięsa, warzyw, sera i jaj

Aljotta

Minestra

Ross Fil Forn

Jarzyny

Potrawy z miejscowych warzyw są często nadziewane farszem z mielonego mięsa, cebuli, pietruszki, oliwek, czerstwego pieczywa, zieleni i pomidorów.

ÉBrungiel - nadziewane bakłażany

ÉKapunata - bakłażany, pomidory, zielona papryka i czosnek

ÉQagoc c mimli - nadziewane karczochy

ÉQara'bali mimli - nadziewany kabaczek

Ryby i owoce morza

ÉLampuka - ryba migrująca wzdłuż wybrzeży maltańskich od września do listopada

ÉAccola - seriola

ÉAwwija - homar

ÉCalamari - kalamarnica (nadziewana, smażona lub duszona)

ÉCerna - granik

ÉClamar - kalamarnica

ÉDott - wrako

ÉGamblu - wielka krewetka

ÉGranc - krab

ÉMerluzzo - morszczuk

ÉQarnita - o miornica (cz sto sma ona w czosnku lub duszona w sosie z czerwonego wina)

ÉTamar - omu€k

ÉTunnagg - tu czyk (cz sto gotowany z pomidorami, zielon papryk i cebul)

Potrawy z mi sa

ÉBragioli - zrazy wo€we z nadzieniem z mielonego mi sa, oliwek, jaj, bekonu, czerstwego pieczywa i pietruszki.

ÉFenek biz-Zalza - potrawka z królika z dodatkiem cebuli, zió€ wina.

ÉTorta tal-fenek - pasztet z królika.

Sery

ÉGbejna - owczy ser, który podaje si wie y, podsuszony lub przyprawiony. Jest to specjalno Gozo.

Napoje

Na Malcie mo na kupi rodzime wina i piwa. Przyk€dem mo e by Farson's Shandy - po€czenie piwa i lemoniady. Najbardziej charakterystyczny napój to Kinnie - malta ska wersja coca-coli, z pomara czow goryczk .

Kinnie

Gbejna

Bragioli

Warto zobaczyć

Panorama Valletty (widok od strony Zatoki Marsamxett)

Valletta

Valletta - Ulica w. Urszuli

Brama główna w Mdinie

Katedra w Mdinie

Rotunda w Mosta

Lazurowe okno w Dwejra

Klify na Gozo

Miasto M arr

Cytadela w Victorii

urrieq - Bû kitna Grotta

Nadbrze na promenada w Sliemie

a ar Qim

wi tynia Mnajdra

Popeye Village

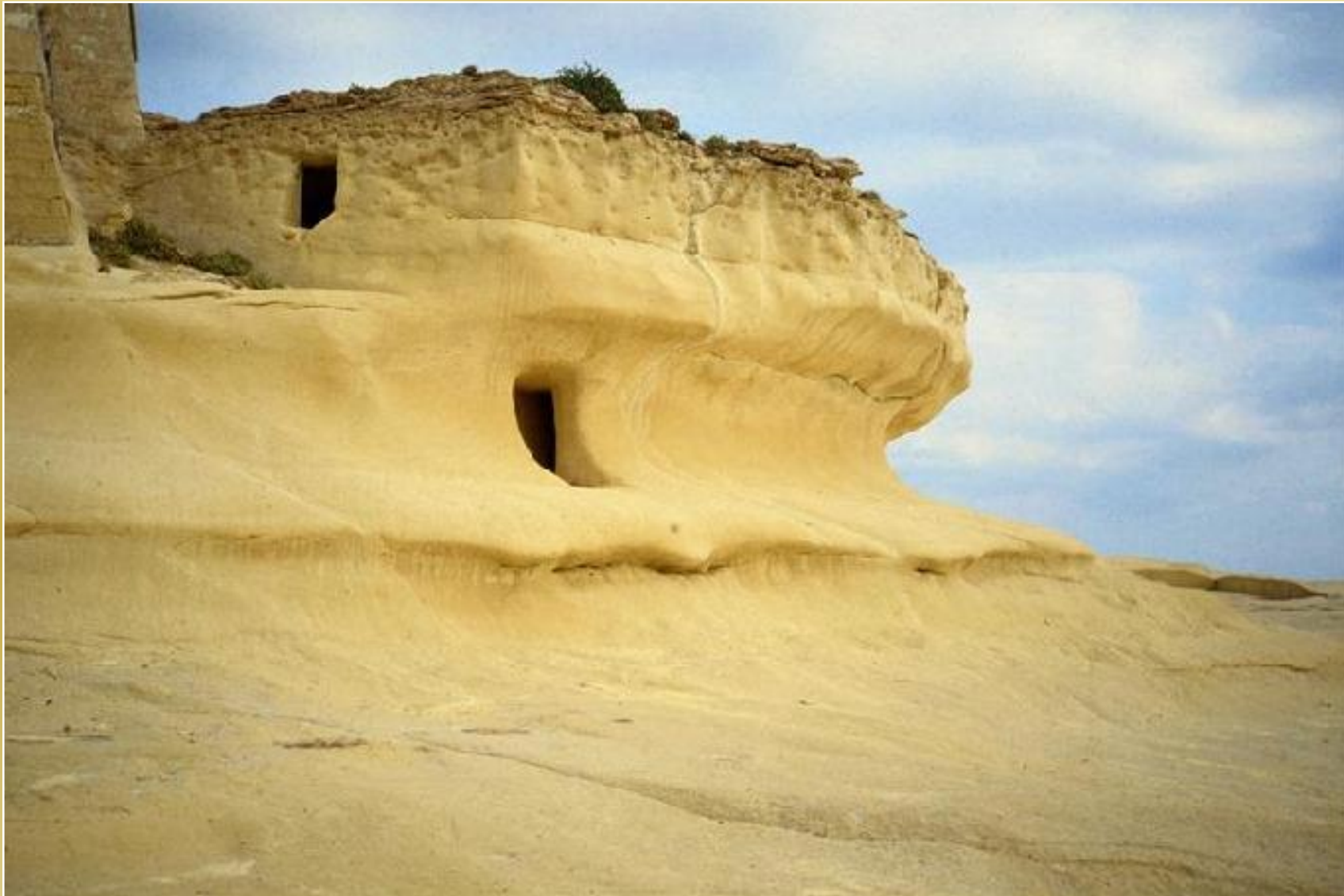
Widok na Morze ródziemne z klifu Dingli, (L-Irdum ta 'nie-Dingli)

Buskett Gardens przy Verdala Palace

Verdala

Xlendi